

ÉRIK-E JOGSÉRTÉSEK A PSZICHIÁTRIÁN? KÉRDÉSSOR SÜRGŐSSÉGI ÉS KÖTELEZŐ GYÓGYKEZELÉS ESETÉN

Ön vagy hozzátartozója/ismerőse azért került a pszichiátriára, mert az orvosai szerint veszélyeztető magatartást tanúsít, azaz saját vagy mások életére, testi épségére, egészségére veszélyt jelenthet.

A gyógykezelés fenntartásáról, a kötelező gyógykezelésbe vételről azonban nem az orvos, hanem minden esetben a bíróság dönt. A beszállítást követő 4 napon belül ezért meg kell tartani egy ún. bírósági szemlét. A bírósági szemle egy mini tárgyalás. A szemlén jelen van 1) egy bíró, vagy bírósági titkár 2) egy független igazságügyi elmeorvos szakértő (aki megvizsgálja a személyt, különös tekintettel arra, hogy mutat-e veszélyeztető magatartást) 3) egy ügyvéd, vagy ügyvéd hiányában kirendelt ügygondnok (ő egy olyan ügyvéd, akit az állam biztosít azok számára, akiknek nincsen meghatalmazott jogi képviselője). 4) a kezelőorvos 5) nagykorú hozzátartozó (meghatalmazás útján ő is képviselheti a személyt, ebben az esetben nem rendel ki az állam ügygondnokot). A bírósági szemlén születik döntés arról, hogy a kötelező gyógykezelésbe vétel indokolt-e. Amennyiben indokolt, úgy a személy kezelése folytatódik.

A bírósági szemle során meghozott döntésről határozat születik. A döntés ellen akkor lehet fellebbezni, hogyha a határozatot kézhez vették. A határozat sokszor 1-2 héttel a szemlét követően érkezik meg postán, a személy lakcímére vagy az az ügygondnok címére. A fellebbezés elbírálása is hónapokat vehet igénybe.

A kezelés végéről a kezelőorvos dönt. A beszállítástól számított 30 nap elteltével azonban, ha addig nem engedik ki, ismét szemlét kell tartani, hogy megvizsgálja a bíróság a benntartás indokoltságát. Ezt 30 naponta meg kell ismételni mindaddig, amíg a személy gyógykezelése tart.

A sürgősségi és kötelező gyógykezelés nagyon súlyos jogkorlátozás: a személyt ideiglenesen megfosztják szabadságától, s olyan kezeléseknak vetik alá, amikkel ő nem feltétlenül ért egyet. Éppen ezért kiemelten fontos, hogy a magyar jogszabályok biztosította kereteket, az eljárásrendet és annak garanciális elemeit betartsák.

A sürgősségi és kötelező gyógykezelésbe vétel eljárásáról az ombudsman is több jelentést készített (AJB-305/2017; AJB-344/2018). A TASZ jogsegély szolgálatának is sok tapasztalata van ilyen ügyekben.

Ezek alapján összeállítottunk **egy 19 kérdésből álló listát**, melynek segítségével **ellenőrizni tudja, hogy előfordultak-e jogsértések az eljárás során**. A kérdések mellett a jogszabályi hivatkozást is megjelöltük, ezeket meg tudják nézni az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény (röviden Eütv.) szövegében.

Amennyiben jogsértéseket tapasztaltak, mindenképpen fellebbezzenek határidőben a határozat ellen. A fellebbezésbe minden jogsértő mozzanatot írjanak bele, ezek a határozat hatályon kívül helyezéséhez vezethetnek. Ez alapján utólag akár kártérítést lehet követelni vagy az Emberi Jogok Európai Bíróságához lehet fordulni. A megfelelő jogi lépések megtételéhez keressenek ügyvédet, vagy forduljanak civil szervezethez.

A TASZ Jogsegelye elérhető a 06-1-279-22-35 telefonszámon. Keddenként 14:30 - 15:00, csütörtökönként 10:00 - 12:00 között lehet telefonálni.

Sürgős esetekben (éppen most szállítják be a személyt, most lesz a bírósági szemle) **a 06-1-209-00-46 telefonszámon** is hívhatják a TASZ munkatársait. Hétköznap 9:00 - 17:00 között lehet telefonálni.

Bővebb információkat elér az alábbi linken: <https://tasz.hu/ingyenes-jogsegelyszolgalat>

A KÓRHÁZ KÉRELME A BÍRÓSÁG FELÉ	
1. Volt-e lehetősége megismerni a szemle előtt a kórház (orvos) bírósághoz intézett kérelmét (amelyben kéri a beszállítás indokoltságának megállapítását)? Eütv. 193. § ¹	Fontos, hogy tájékoztassák a folyamatról. A bekerülésétől számított 24 órán belül a kórház vezetőjének értesíteni kell a bíróságot és kérnie kell a bírósági szemlét, amit 72 órán belül le kell bonyolítani.
Válasz:	
2. Mi a kórház (orvos) bírósághoz intézett kérelmének a tartalma? <ul style="list-style-type: none">- dokumentálja-e a beszállítást megalapozó körülményeket (beutaló, felvételi kórlap, mentőszolgálat beszállítási jegyzőkönyve, rendőrségi intézkedésről készült jegyzőkönyv)?- a kezelőorvos szakmai álláspontját tartalmazza-e a személy állapotáról?- konkrétan megindokolja-e mi volt a közvetlen veszélyeztető / veszélyeztető magatartás?	Gyakori nehézség a kérelmeknél, hogy azok pusztán egy BNO (Betegségek Nemzetközi Osztályozása) kódot, egy diagnózist tartalmaznak. De nem írnak a beszállítás körülményeiről, illetve arról, hogy konkrétan mi volt a közvetlen veszélyeztető / veszélyeztető magatartás - miért ítélték meg úgy, hogy saját magára vagy másokra nézve veszélyes lehet a személy. Ez azért problémás, mert az, hogy valakit pszichiátriai zavarral diagnosztizálnak, önmagában még nem indokolja a sürgősségi/kötelező gyógykezelésbe vételét. A bíróságnak ebben az eljárásban a veszélyeztető magatartás meglétét kell vizsgálnia.
Válasz:	

¹ 193.§ A pszichiátriai beteg esetében kivételesen korlátozható a betegnek az egészségügyi dokumentáció megismeréséhez való joga, ha alapos okkal feltételezhető, hogy a beteg gyógyulását nagymértékben veszélyeztetné, vagy más személy személyiségi jogait sértené az egészségügyi dokumentáció megismerése. A korlátozás elrendelésére kizárólag orvos jogosult.

Álláspontunk szerint a dokumentációba való betekintés joga csak kivételes esetben alkalmazható, nagyon meg kell tudni indokolni. A személynek főszabályként joga van megismerni iratait, illetve a beszállításkor még nem is dőlt el, hogy indokolt-e a kötelező gyógykezelésbe vétel.

SZEMLE ELŐTTI IDŐSZAK	
<p>3. Kapott-e a tájékoztatást a személy arról (ha nincs törvényes képviselője), hogy meghatalmazhat nagykorú hozzátartozót² vagy ügyvédet a képviselővel, ennek hiányában ügygondnokot rendelnek ki számára?³</p>	<p>A bírósági szemlén jelen lehet a személy ügyvédje. Fontos, hogy az ügyvédet az érintett személy törvényes képviselője (pl. kiskorú személy esetében a szülő, illetve a gondnok) is meghatalmazhatja.</p> <p>A személy a családból is meghatalmazhat valakit, hogy jelen legyen az eseményen. Meghatalmazhatja házastársát, élettársát, szülőjét, egyeneságbeli rokonát és testvérét, valamint ezek házastársait is.</p> <p>Ha a személynek nincsen ügyvédje, illetve nem hatalmazott meg nagykorú hozzátartozót a képviselővel, akkor az állam ad neki ügyvédet: ő a kirendelt ügygondnok, akinak a díját az állam fizeti.</p>
<p>Válasz:</p>	
<p>4. Megkérdezték-e a személyt, hogy gondnokság alatt áll-e? [Eütv. 201.§ (4)]</p>	<p>Sürgősségi és kötelező gyógykezelésbe vétel esetén a gondnokot haladéktalanul értesíteni kell.</p>
<p>Válasz:</p>	
<p>5. Volt-e lehetősége a személynek telefonján kommunikálni hozzátartozójával, betegjogi képviselőjével, jogi képviselőjével a beszállítást követően? Vagy elvették a telefonját?</p>	<p>A személynek joga van felhívni a családját, ügyvédjét, betegjogi képviselőjét, s tájékoztatni őket a beszállításról.</p>
<p>Válasz:</p>	

² Ptk. 8:1. § (1) E törvény alkalmazásában

1. közeli hozzátartozó: a házastárs, az egyeneságbeli rokon, az örökbefogadott, a mostoha- és a nevelt gyermek, az örökbefogadó-, a mostoha- és a nevelőszülő és a testvér;

2. hozzátartozó: a közeli hozzátartozó, az élettárs, az egyeneságbeli rokon házastársa, a házastárs egyeneságbeli rokona és testvére, és a testvér házastársa;

³ Eütv. 201.§ (4) a képviselőre meghatalmazást a törvényes képviselő is adhat az ügyvédnek, (vagy betegjogi képviselőnek is)

<p>6. Az ügygondnok felkereste-e a szemle előtt (nem közvetlenül előtte, hanem ténylegesen előtte, külön) a személyt, tájékozódott-e tőle, tájékoztatta-e jogairól? [Eütv. 201.§ (5)] Ha nem, tett-e kísérletet arra, hogy felkeresse?</p>	<p>Az állam által biztosított ügyvédnek, a kirendelt ügygondnoknak kellene konzultálnia a személlyel a szemlét megelőzően, hogy közösen tudjanak készülni az eseményre. Ez sok esetben nem valósul meg, főként a személyi feltételek hiánya miatt (nincs, aki bekísérje az ügygondnokot az osztályra).</p>
<p>Válasz:</p>	
<p>7. A független igazságügyi elmeorvos szakértő felkereste-e a szemle előtt (nem közvetlenül előtte, hanem ténylegesen előtte, külön) a személyt? Megvizsgálta-e őt illetve a dokumentációját? [Eütv. 201.§ (7)]</p>	<p>A független igazságügyi elmeorvos szakértőnek a szemlét megelőzően kellene megvizsgálnia a személyt, hogy a szemlén már ismertetni tudja szakértői véleményét. Sok esetben azonban egyszerre érkezik a szemlére a bíró/bírósági titkár, a kirendelt ügygondnok és az igazságügyi szakértő, ami aggályokat vethet fel a személyben a szakértő függetlenségét illetően.</p>
<p>Válasz:</p>	
<p>8. Alkalmaztak-e korlátozó intézkedést? Fizikait (lekötözés)? Kémiai (begyógyszerezés)? Ha igen, meddig tartott? Hogyan van dokumentálva? Volt-e mellette folyamatosan személyzet, monitorozták-e az állapotát? Kipróbálták-e előtte más eszközt az állapota stabilizálására? [Eütv. 192. §; 60/2004. (VII. 6.) ESzCsM rendelet a pszichiátriai betegek intézeti felvételének és az ellátásuk során alkalmazható korlátozó intézkedések szabályairól]</p>	<p>A magyar jogszabályok szerint lehet korlátozó intézkedéseket alkalmazni, azonban szigorú szabályok betartásával. A korlátozás csak addig tarthat, illetőleg olyan mértékű és jellegű lehet, amely a veszély elhárításához feltétlenül szükséges. A korlátozásról az orvost haladéktalanul értesíteni kell, akinek 2 órán belül azt - a dátum és az időpont feltüntetésével - jóvá kell hagynia. Ennek hiányában a korlátozást haladéktalanul meg kell szüntetni. A korlátozás ideje alatt a személy állapotát folyamatosan ellenőrizni kell, amely magában foglalja a fizikai, higiénés és egyéb szükségletek felmérését és ezeknek a személy állapotának megfelelő kielégítését.</p>
<p>Válasz:</p>	

A SZEMLE

9. A beszállítástól számítva hány óra múlva került sor a szemlére, milyen napon? [Eütv. 199. § (3)]

A beszállítást követően 4 napon belül meg kell tartani a szemlét. Jogszerűtlen az a gyakorlat, mely szerint egyes kórházakban előre rögzített napokon (kedden és csütörtökön) vannak a szemlék.

Válasz:

10. Hol tartották meg a bírósági szemlét? [Eütv. 201.§ (6)] A kórteremben? Külön helyiségben? A bíróságon? Ha a kórteremben, voltak-e ott más kezelt, más kezelték hozzátartozói, a szemlén nem részt vevő személyek?

Fontos, hogy a személynek joga van ahhoz, hogy egy olyan helyiségben kerüljön sor a szemlére, ahol a szemlén résztvevőkön kívül nincs más jelen.

Válasz:

11. A független elmeorvos szakértő ott volt-e a szemlén személyesen? [Eütv. 199. § (6a)] Ha igen, tartalmazza-e a meghallgatási jegyzőkönyv kellő részletességgel a vizsgálati eredményeket?

Lényeges, hogy a független igazságyügyi elmeorvos szakértő a szemlét megelőzően megvizsgálja a személyt, s ezt követően a szemlén is részt vegyen. A szakértői véleménynek tartalmaznia kell, hogy konkrétan miben nyilvánul meg a veszélyeztető magatartás.

Válasz:

12. A szemle idején gyógyszer hatása alatt volt-e a személy (ha igen milyen gyógyszer és milyen dózis)? [Eütv. 199. § (4)]

Gyakori probléma, hogy a bírósági szemle idejére annyi gyógyszert kap a személy, hogy érdemi módon nem képes megfelelően gyakorolni a jogait az eljárásban.

Válasz:

A SZEMLE UTÁN

13. Ugyanaz a bíró/bírósági titkár volt jelen a szemlén mint aki a döntést hozta? [Eütv. 199. § (6)]

Fontos lenne, hogy ugyanaz a bíró/bírósági titkár legyen jelen a szemlén, mint aki végül a döntést hozza.

Válasz:

14. Tartalmazza-e a szakvélemény a (közvetlen) veszélyeztető magatartás megvalósulásának indokolását? [Eütv. 199. § (6a)]

A sürgősségi és/vagy kötelező gyógykezelés esetén nem a diagnózis fennállása indokolja a kezelés fenntartását. Tehát nem az számít, hogy valakinek van-e diagnosztizálható mentális problémája. Az számít, hogy mutat-e közvetlen veszélyeztető/veszélyeztető magatartást, tehát saját maga vagy mások életére, testi épségére, egészségére veszélyt jelenthet-e.

Válasz:

15. Tartalmazza-e a jegyzőkönyv a személynek feltett kérdéseket és válaszokat valamint a személy által önállóan előadottak összefoglalását? [Eütv. 201.§ (7a)]

A bírósági szemléről jegyzőkönyv készül. Ennek tartalmaznia kell azokat a kérdéseket és válaszokat, melyekkel a bíró/bírósági titkár igyekezett felmérni a kötelező gyógykezelés szükségességét.

Válasz:

16. Kinek, mikor és hova kézbesítették az elsőfokú határozatot? [Eütv. 201.§ (8)]

A bírósági szemlén meghozott döntésről határozat készül. A bíróság a határozatot annak meghozatalától számított 5 napon belül írásba foglalja, ezt követő 1 napon belül elrendeli annak kézbesítését. Tehát a bírósági szemlétől számított 10-12 napon belül várható, hogy a határozat megérkezik.
Ezt a határozatot azonban sok esetben a személy otthonába postázzák, miközben ő még a kórházban tartózkodik.
Az is lehetséges, hogy a kezelése már megszűnt, s ekkor kapja meg a határozatot. Ez nagy riadalmat kelthet, de nem jelenti, hogy ismét kezelés kezdődne meg - a már lezárult kezelés indokoltságáról szól a későn érkező irat.

	<p>Az is lehetséges, hogy a határozatot a személy kezelésének lezárultát követően is az ügygondnok kapja meg. Ez eljárásjogi szempontból problémás, érdemes az ügygondnokkal tartani a kapcsolatot és kérni őt az irat továbbítására.</p>
<p>Válasz:</p>	
<p>17. Az elsőfokú bírósági határozat tartalmaz-e egyértelmű rendelkező részt és indokolást - utóbbi keretében speciális, konkrét tényállást és jogi indokolást? A tényállás keretében leírja-e a konkrét (közvetlen) veszélyeztető magatartást és az orvosi véleményeket?</p>	<p>A bírósági határozatnak szigorú formai követelményei vannak. Fontos, hogy tartalmazzon rendelkező részt, tehát, hogy a kezelés fenntartását vagy megszüntetését rendeli-e el. Az indoklásban le kell írni a tényállást, azt, hogy konkrétan mi a veszélyeztető magatartás, végül a döntést megalapozó jogi érveket.</p>
<p>Válasz:</p>	
<p>18. Fellebbeztek-e az elsőfokú határozat ellen? Ha igen, ki és mikor? [Eütv. 201.§ (8)]</p>	<p>A határozat ellen fellebbezéssel élhetnek. A fellebbezést a határozat kézhezvételétől számított 8 napon belül kell benyújtani. A fellebbezésben érdemes minden, a fentiek alapján jogsértőnek számító mozzanatot leírni. Ezek a határozat hatályon kívül helyezéséhez vezethetnek, s még fennálló kezelés esetében ez a kezelés lezárásához vezethet.</p>
<p>Válasz:</p>	
<p>19. Mikor volt felülvizsgálat? Mit tartalmaz a határozat? (ennek tekintetében ugyanazok a kérdések, mint fent) [Eütv. 199. § (8)]</p>	<p>A bíróságnak a gyógykezelés szükségességét 30 naponként felül kell vizsgálnia. Ekkor ismét bírósági szemlére kerül sor, ahol újabb határozatot hoznak. Ennek a határozatnak is tartalmaznia kell a tényállást, a közvetlen veszélyeztető / veszélyeztető magatartás leírását és a döntést a kötelező gyógykezelés fenntartásáról, vagy megszüntetéséről.</p>
<p>Válasz:</p>	